

สรุปและข้อคิดเห็น

๑. สรุป

จากที่กล่าวมาทั้งหมดนั้นพอจะสรุปได้ว่า ลัทธิชาตินิยมใหม่มีกำเนิดขึ้นในประเทศไทยจริง และได้ถูกนำมาใช้เผยแพร่สู่ประชาชนเป็นระยะ ๆ โดยที่อุปนิสัยของคนไทยเป็นผู้ที่มีความจงรักภักดีเป็นอิสระของชาติ ซึ่งพื้นนิสัยนี้จะรับการเผยแพร่ลัทธิชาตินิยมได้อย่างดี แต่ในขณะเดียวกันก็เป็นผู้ที่มีความสงบ ดังนั้นลัทธิชาตินิยมที่เกิดขึ้นแต่ละครั้งจึงมักไม่รุนแรง และเกิดขึ้นในรูปที่ค่อยจะค่อยงอกงามขึ้นมา ใหญ่หรือบวมจะเป็นผู้นำมาใช้เผยแพร่สู่ประชาชนด้วยความต้องการที่จะรวมความสามัคคีร่วมแรงร่วมใจของชนในชาติ หรือเพื่อต่อต้านสิ่งใดสิ่งหนึ่งตามสภาวะการที่แวดล้อม ลัทธิชาตินิยมในประเทศไทยจึงเกิดขึ้นเป็นระยะ ๆ หลายครั้ง และเมื่อไม่มีการสนับสนุนให้เกิดขึ้นความรู้สึกลัทธิชาตินิยมก็จางไป

ถึงที่กล่าวมาแล้วถึงความรักชาติ และการรักความเป็นอิสระของราชอาณาจักรไทย ตามประวัติศาสตร์ตั้งแต่สมัยสุโขทัยเป็นต้นมา จะเห็นได้ว่าเราได้ออกบงกชอิสรภาพขึ้นมาด้วยความยากลำบาก และทุกครั้งที่มีชาติอื่นมารุกรานหรือต้องสูญเสียเอกราชไป จะต้องมีผู้รักชาติช่วยกันกอบกู้ขึ้นใหม่ได้เสมอ อย่างไรก็ตามยังมีอาจกล่าวได้ว่า ความรักชาติในสมัยนั้นเป็นความรู้สึกชาตินิยม

จนกระทั่งถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ลัทธิชาตินิยมจึงได้กำเนิดขึ้น โดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระองค์นี้เป็นผู้นำเขามาเผยแพร่ ทั้งนี้ด้วยปัจจัยและสภาพแวดล้อมหลายประการที่ทำให้ลัทธิชาตินิยมเขามาสู่ประเทศไทย เริ่มด้วยจากการที่ไทยได้รับการบีบบังคับจากประเทศในยุโรป ถึงขั้นจะมีต้องถึงสูญเสียเอกราชเช่นเดียวกับประเทศเพื่อนบ้าน เพราะความฉลาดในการวางวิเหโตบายของพระมหากษัตริย์ไทย แต่เราก็ต้องเสียดินแดนเกือบครึ่งหนึ่งของดินแดนทั้งหมดของเราให้ไป นอกจากนั้นก็เกิดจากอิทธิพลของความคิดที่โกรธจากยุโรป ซึ่งทำให้ผู้ที่ไปศึกษาในเวลานั้นเกิดในเรื่องชาตินิยมกลับมา และได้นำมาใช้เพื่อปลุกใจคนไทยให้มีความสามัคคี ให้มีความภาคภูมิใจในประเทศชาติของตน และพยายามยกระดับฐานะของประเทศให้เป็นที่รับรองของประเทศอื่น ๆ

ในขณะเดียวกันอิทธิพลจากการที่แนวความคิดเรื่องการปกครองในระบบรัฐธรรมนูญ ได้เผยแพร่เข้าสู่เอเชีย ทำให้ประเทศไทยในแถบนี้เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองกันขึ้น โดยเฉพาะในประเทศไทย ทร.ซุนยัตเซ็นได้แสวงหาความสนับสนุนทางการเงินจากชาวจีนโพ้นทะเลในประเทศไทย เพื่อนำไปใช้ในการปฏิวัติล้มล้างราชวงศ์แมนจู และวิธีที่ ทร.ซุนยัตเซ็น นำมาใช้ก็คือกระตุ้นความรู้สึก

ชาตินิยมให้เกิดขึ้น ทำให้ชาวจีนเกิดความอึกเหนิมและจงรักภักดีในชาติของตน พยายามกอบโกยผลประโยชน์จากประเทศไทยส่งกลับไปช่วยเหลือประเทศของตน พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเห็นกับที่จะได้รับจากชาวจีน จึงได้ทรงนำเอาลัทธิชาตินิยมมากระตุณให้คนไทยตื่นตัวจับบาง การที่ทรงนำเอาลัทธิชาตินิยมมาไว้ นอกจากจะเพื่อต่อต้านความรู้สึกชาตินิยมของคนจีนลงแล้ว ยังเป็นการกระตุณให้คนไทยตระหนักถึงอิทธิพลในทาง เศรษฐกิจของชาวจีนที่มีอยู่ในประเทศไทยด้วย เพราะในขณะนั้นชาวจีนเข้ามาควบคุมการค้าในประเทศไทยไว้ได้แทบจะทั้งสิ้น

การส่งเสริมลัทธิชาตินิยมในหมู่คนไทยนั้น พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว มีได้ทรงใช้วิธีการที่รุนแรงในการบีบบังคับชาวจีน นอกจากพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พุทธศักราช ๒๔๖๑ เพื่อไว้ควบคุมโรงเรียนจีนซึ่งเป็นแหล่งเผยแพร่ลัทธิชาตินิยมในหมู่ชาวจีนแล้ว ส่วนใหญ่ก็ทรงเน้นหนักไปใ้ทางปลูกฝังความรู้สึกชาตินิยมในหมู่คนไทย ที่สำคัญก็คือทรงใ้พระราชนิพนธ์ปลูกใจให้รักชาติบ้านเมือง ทั้งในทางบทความ บทละครร้อง และบทละครพูด ซึ่งการเผยแพร่ทางคำนี้ได้รับผลดีเป็นอันมากเพราะเข้าถึงจิตใจของประชาชน นอกจากพระราชนิพนธ์แล้วก็มีพระบรมราโชวาทในโอกาสต่าง ๆ การสร้างสัญลักษณ์เพื่อเป็นเครื่องปลุกใจ และการตั้งกองเสือป่า เพื่อฝึกและรวมความสามัคคี เป็นต้น

จึงกล่าวได้ว่าลัทธิชาตินิยมได้มีกำเนิดขึ้นในประเทศไทยเป็นครั้งแรกในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยทรงนำเอาแนวความคิดจากการที่ได้ทรงศึกษาในยุโรปมาเผยแพร่ในประเทศไทย เพื่อไว้ต่อต้านอิทธิพลของยุโรปที่แผ่อาณาเขตเข้ามาในเอเชียอาคเนย์อย่างหนึ่ง และเพื่อต่อต้านอิทธิพลในทาง เศรษฐกิจและความรู้สึกชาตินิยมของชาวจีนอีกอย่างหนึ่ง

การกระตุณความรู้สึกชาตินิยมในหมู่คนไทยได้ส่งแรงไปให้คนหนึ่งหลังจากสิ้นรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ในสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวได้มีการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นระบอบประชาธิปไตย จากความวุ่นวายในระยะแรกนี้ ทำให้ลัทธิชาตินิยมได้ขาดตอนไป ลัทธิชาตินิยมได้มีกำเนิดขึ้นใหม่ในสมัยที่จอมพล ป. พิบูลสงครามได้ขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรีครั้งแรก ระหว่าง พ.ศ. ๒๔๘๑ ถึง พ.ศ. ๒๔๘๕ ในระยะคั้นนั้นก็นำมาใช้เพื่อสร้างสามัคคีของคนในชาติให้รวมกันแน่นแฟ้น และให้ความร่วมมือสนับสนุนเพื่อความมั่นคงของรัฐบาลอย่างหนึ่ง และเพื่อต่อต้านอิทธิพลทาง เศรษฐกิจของชาวจีนอีกอย่างหนึ่ง ต่อมาในสมัยสงครามโลกครั้งที่สอง เมื่อญี่ปุ่นบุกเข้าประเทศไทยทำให้ไทยต้องยอมลงนามเป็นพันธมิตรร่วมกับญี่ปุ่นและประกาศสงครามกับอังกฤษและอเมริกา ความรู้สึกชาตินิยมก็ได้เกิดขึ้นในหมู่คนไทยโดยทั่วไป ซึ่งใคร่ร่วมกันหัวก้าวต่อต้านญี่ปุ่นในทางใดทางหนึ่ง และอีกทางหนึ่งก็เป็นการเผยแพร่ส่งเสริมจากทางรัฐบาลเอง ทั้งนี้เพื่อรวมความสามัคคีในชาติและรักษาวัฒนธรรมของไทยไว้ไม่ให้ญี่ปุ่นเขาแทรกแซงได้

การใช้นโยบายชาตินิยมในสมัยนี้มีหลักใหญ่ ๆ อยู่สองทางคือ การส่งเสริมความรู้สึกชาตินิยมในหมู่คนไทยและการต่อต้านชาวจีน ในด้านส่งเสริมความรู้สึกชาตินิยมในหมู่คนไทยนั้น ก็มีการเปลี่ยนชื่อประเทศจากสยามเป็นไทย ทั้งนี้เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนมีความภูมิใจในประเทศชาติของตน ระลึกถึงความป็นอิสระและความยิ่งใหญ่ของชาติ นอกจากนี้ก็มีการประกวดแต่งเพลงชาติ เพื่อให้นักตื่นตัวในการแสดงความรักชาติให้ปรากฏ รัฐนิยม คำขวัญ และสุนทรพจน์ ก็เป็นไปในทำนองส่งเสริมความรู้สึกชาตินิยม และแนะนำให้คนไทยมีความสามัคคีกันเพื่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการให้ลวามสนับสนุนรัฐบาลอยู่เสมอ ยหวัติการที่โดดเด่นที่สุดก็คือ การส่งเสริมความรักชาติทางบทเพลง และบทละครป๊อปูลาร์ ทั้งนี้เพราะเป็นสื่อที่เข้าถึงจิตใจประชาชนได้ดี และเป็นสิ่งที่เข้าใจและจดจำได้ง่ายด้วย การส่งเสริมความรู้สึกชาตินิยมในทางบทเพลงและบทละครนี้ นอกจากส่งเสริมให้คนไทยตระหนักในความเป็นไทยของตนแล้ว บังกว้างไกลไปจนถึงจะพยายามรวมชาวไทยสาขาอื่น ๆ เข้ามาด้วย

ในด้านกาต่อต้านชาวจีนนั้น รัฐบาลได้เ้ามาตรการหลายอย่างเพื่อควบคุมอิทธิพลของชนจีนไว้ และส่งเสริมให้คนไทยเข้าแทนที่ เช่น สนับสนุนให้ไทยค้าขายและซื้อของไทยด้วยกันเอง มีการออกกฎหมายขึ้นในรั้งมังคัยเพื่อวางข้อจำกัดทางเศรษฐกิจ และสงวนอาชีพให้แก่คนไทย มีการจำกัดถิ่นที่อยู่ของชนจีนมิให้อยู่ในจังหวัดที่เป็นจุดยุทธศาสตร์ของประเทศ นอกจากนี้ยังเ้าทำการแข่งขันประกวดสุนทรพจน์ โรงเรีบน หนังสือพิมพ์ และสมาคมจีน เพราะเป็นแหล่งที่ทำการเผยแพร่ความรู้สึกชาตินิยมในหมู่คนจีนโดยทั่วไป และเป็นแหล่งรวมของชาวจีนที่อาจจะจงใจให้โน้มเอียงไปในทางใดก็ได้ ทั้งนี้เพราะชาวจีนในประเทศไทยถูกปลูกความรู้สึกชาตินิยมอยู่ในระยะนั้น เพื่อจะเ้ามีความจงรักภักดีต่อชาติของตนและสงความช่วยเหลือในต่างต่าง ๆ กลับไปยังประเทศจีน โดยช่วยกันกอบโกยไปจากประเทศไทย

การส่งเสริมความรู้สึกชาตินิยมและมาตรการต่าง ๆ โดดเด่นไปอย่างเด่นแจ้งในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม นี้ เมื่อสงครามโลกครั้งที่สองยุติลงโดยสันติวิธีมิตร เป็นฝ่ายมีชัย ประเทศไทยก็ตกอยู่ในฐานะประเทศที่แพ้สงครามด้วย จอมพล ป. พิบูลสงคราม ต้องลาออกจากตำแหน่งไป การส่งเสริมความรู้สึกในเรื่องชาตินิยมก็ซังกไปอีกรั้งหนึ่ง

ในระยะต่อมารัฐบาลได้เปลี่ยนไปอีกหลายสมัย แต่ละสมัยอยู่ในระยะสั้นจึงไม่ได้มีผู้คิดนำลัทธิชาตินิยมมาใช้ จนกระทั่งเกิดรัฐประหารขึ้น และจอมพล ป. พิบูลสงคราม กลับเข้ามาเป็นนายกรัฐมนตรี ในระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๘๐ - ปี พ.ศ. ๒๕๐๐ จอมพล ป. พิบูลสงคราม โต้เ้าเอาลัทธิชาตินิยมกลับมาใช้อีก ทั้งนี้เพราะในระยะนั้น ลัทธิคอมมิวนิสต์เริ่มแพร่ขยายเข้ามาสู่ประเทศไทย ดังนั้นเพื่อต่อต้านการแทรกซึมบ่อนทำลายของจีนคอมมิวนิสต์ และต่อต้านอิทธิพลในทางเศรษฐกิจของชาวจีนโดยทั่วไป รัฐบาลจึงได้

กำหนดมาตรการปฏิบัติต่อชาวจีนขึ้นอีกครั้งหนึ่ง ตลอดจนพยายามส่งเสริมความรู้จักชาตินิยมในหมู่คนไทยให้เกิดขึ้น

ในกำหนดมาตรการปฏิบัติต่อชาวจีนนั้น รัฐบาลได้ออกกฎหมายขึ้นเพื่อควบคุมในหลาย ๆ ด้าน ที่สำคัญคือการกำหนดจำนวนคนต่างด้าวเข้าประเทศ เพื่อให้คนจีนที่เข้ามาในประเทศไทยมีจำนวนน้อยลง นอกจากนี้ก็มีการเพิ่มค่าธรรมเนียมคนต่างด้าว และเข้มงวดกวาดจับต่อชาวจีนในด้านต่าง ๆ เพื่อป้องกันการแทรกซึมของลัทธิคอมมิวนิสต์ ซึ่งกำลังมีอิทธิพลต่อชาวจีนในสมัยนั้นมาก เนื่องจากโรงเรียนจีนเป็นแหล่งแบบแพร่ลัทธิชาตินิยมของพวกจีนขณะชาติและเป็นแหล่งเผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์เช่นเดียวกัน รัฐบาลจึงได้ควบคุมโรงเรียนจีนอย่างเข้มงวดกวาดจับยิ่งขึ้น ในที่สุดได้ออกพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ฉบับใหม่ขึ้นควบคุม และได้มีการออกประมวลกฎหมายที่คิดเพื่อควบคุมมิให้ชาวต่างด้าวเข้ามาแย่งกรรมสิทธิ์ที่ดินในประเทศไทยไปจากคนไทย นอกจากนี้ยังได้นำเอามาตรการเดิม คือการส่งอาสาสมัครให้แก่นคนไทยมาไว้อีกโดยมีการออกกฎหมายปรับปรุง และเพิ่มเติมถึงสองครั้ง ทั้งนี้เพื่อกันอาชีพแขนงหนึ่งไว้ให้แก่นคนไทยโดยเฉพาะ

ในด้านการส่งเสริมความรู้จักชาตินิยมในหมู่คนไทย ในระบอบที่เห็นได้ชัดก็คือการเผยแพร่ทางบทละครและบทเพลง ทั้งโดยทางจัดการแสดงและทางสื่อมวลชน โดยบทละครและบทเพลงเหล่านั้นจะมีเนื้อเรื่องและข้อความที่ส่งเสริมความรู้จักชาตินิยม คือสอนให้รู้สึกภาคภูมิใจในบรรพบุรุษของเรารักษาความเป็นไทยมาโดยจนถึงปัจจุบันนี้ ส่วนการส่งเสริมชาตินิยมในด้านอื่นยังมองเห็นโดยชัดเจนในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม คำกล่าวของนายกรัฐมนตรีทั้งสองนี้

เมื่อสิ้นสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๐ ในระยะต่อมานโยบายชาตินิยมยังคงมีอยู่บ้าง แต่ไม่แสดงให้เห็นโดยชัดเจนนัก จนกระทั่งมาถึงปัจจุบันนี้ ซึ่งมีข้อนำพิจารณาหลายประการว่าได้มีการรื้อนโยบายชาตินิยมขึ้นอีก ปัจจุบันที่ส่งเสริมให้รัฐบาลใช้นโยบายชาตินิยมในระยะนี้ก็คือจากการแทรกซึมบ่อนทำลายของคอมมิวนิสต์ซึ่งกำลังรุนแรงขึ้นทุกขณะ มาตรการปฏิบัติที่รัฐบาลนำมาใช้คือดาราปลุกใจให้เกิดความรักชาติโดยทางคำปราศรัยของ อาพชา นายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีบางท่านในโอกาสต่าง ๆ และการส่งเสริมความรู้จักชาตินิยมโดยทางสื่อมวลชน เช่นทางสิ่งพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์ โดยมีการแต่งบทเพลง และบทกลอนออกมาเผยแพร่ และมีสิ่งพิมพ์ที่อ่านเข้าใจง่าย เราใจให้คนไทยมีความรักชาติไทยเต็มใจแจกจ่ายโดยทั่วไป

ในด้านทั่ว ๆ ไปก็กำลังวางมาตรการที่จะควบคุมอาชีพคนต่างด้าว และหาทางส่งเสริม

คนไทยให้สนใจในคุณค่าการค้า ตลอดจนกำลังพิจารณาจะลดอัตราค่าขนเข้าเมือง ทั้งนี้เพราะจำนวนคนต่างดาวที่เข้าเมืองแต่ละปีจะเข้าเต็มตามจำนวนโควตาที่ไหว แต่ไม่มีคนกลับออกไปเลย ทำให้จำนวนคนต่างดาวมีแต่เพิ่มขึ้น ซึ่งจะ เป็นผลให้คนต่างดาวเข้ามาเมื่อถึงฤดูหนาวยิ่งขึ้นทุกที นอกจากนี้รัฐบาลยังได้ทำการปรับปรุงกฎหมายที่ดิน เพื่อป้องกันกรกว่านมือของคนต่างดาวให้ค่อยยิ่งขึ้นด้วย

จากมาตรการต่าง ๆ ที่กำลังทยอยออกมาเพื่อปฏิบัติดังกล่าวแล้ว ทำให้เชื่อได้ว่า ในปัจจุบันรัฐบาลมีนโยบายราตินิยม ที่จะนำมาใช้ เพื่อสร้างความสามัคคีของชนในชาติ เพื่อต่อต้านอิทธิพลของคนจีน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เพื่อต่อต้านภัยจากพวกคอมมิวนิสต์ซึ่งกำลังขยายตัวยิ่งขึ้นทุกทีนั่นเอง

๖. ข้อคิดเห็น

จากการศึกษาเรื่องกำเนิดลัทธิชาตินิยมในประเทศไทย ซึ่งได้กล่าวมาแล้วทั้งหมดนั้น ผู้เขียนมีข้อคิดเห็นเพิ่มเติมดังต่อไปนี้

ประการแรก แม้ว่าประเทศไทยจะมีประวัติศาสตร์ย้อนหลังไปเป็นระยะเวลาเกือบ ๑,๐๐๐ ปี แต่ความรู้สึกในเรื่องชาตินิยมก็เพิ่งมาปรากฏอย่างจริงจังในระยะหลัง ๆ นี้ก็อยู่ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งเป็นระยะเวลาเพียง ๖๐ ปีที่ผ่านมา ทั้งนี้ เพราะมีปัจจัยหลายอย่างที่มีส่วนช่วยส่งเสริมความรู้สึกชาตินิยม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงปลูกฝังลัทธิชาตินิยมในหมู่คนไทยด้วยพระองค์เอง ทั้งโดยทางบทพระราชนิพนธ์ และโดยทางพระบรมราชาวาหนี่ทรงแสดงในโอกาสต่าง ๆ นั้น นับว่าเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่ทำให้ลัทธิชาตินิยมแพร่หลายไปอย่างกว้างขวางในหมู่คนไทย ฉะนั้นจึงถือได้ว่าลัทธิชาตินิยมไทยมีกำเนิดขึ้นมาเป็นครั้งแรกในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวพระองค์นี้

ประการที่สอง ปัจจัยสำคัญที่มีส่วนเกื้อหนุนต่อการส่งเสริมความรู้สึกชาตินิยมของคนไทย ก็คือการที่คนไทยมีประวัติความเป็นมาร่วมกัน มีศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติมาแต่โบราณกาล บัองศ์พระมหากษัตริย์เป็นศูนย์รวมความจงรักภักดีของคนไทยทั้งชาติ นิยมธรรมเนียมประเพณีที่คล้ายคลึงกัน และที่สำคัญที่สุดก็คือเรามีภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติ เป็นสื่อในการสร้างความเข้าใจกันระหว่างคนไทยทั่วประเทศ ไม่ว่าในท้องถิ่นใดหรือภาคใดก็สามารถจะพูดเข้าใจกันได้จากปัจจัยดังกล่าวนี้เอง จึงทำให้การส่งเสริมความรู้สึกชาตินิยมในหมู่คนไทยเป็นไปได้โดยง่าย นอกจากนี้แล้วลักษณะนิสัยประจำชาติของไทยบางอย่าง คือการรักความเป็นอิสระ ก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีส่วนส่งเสริมความรู้สึกชาตินิยมของคนไทย

ประการที่สาม การส่งเสริมความรู้รักภักดีนิยมในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และในสมัยที่จอมพล ป. พิบูลสงคราม ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีครั้งแรกนั้น เป้าหมายสำคัญของรัฐบาลก็คือการต่อต้านชาวจีน ทั้งนี้เพราะชาวจีนซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยที่มีจำนวนมากที่สุด ได้เข้ามาถือสิทธิพลตจกรกทางเศรษฐกิจของประเทศชาติอย่างมากมาย กล่าวได้ว่ากิจการแทบทั้งหมดตกอยู่ในมือของชาวจีน ซึ่งสามารถที่จะทำให้ระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยเกิดสภาพการถดถอยมั่นคงงั้นได้ ถ้าหากชาวจีนมีความตั้งใจที่จะทำเช่นนั้น

จากความรู้รักหวั้นภรงชาวจีนอันเนื่องมาจากอิทธิพลในทางเศรษฐกิจ จึงทำให้รัฐบาลทั้งสองยุคถึงกล่าวข้างต้น ต้องหันมาสนใจนโยบายชาตินิยม โดยการสร้างความรู้รักภักดี ความรู้สึกรักภักดีต่อชาติ และความรู้สึกละอาย ละอายใจที่จะเสียชาติดินแดน ซึ่งเกี่ยวพันกับสร้างความรู้สึกลดต่อต้านชาวจีนควบคู่ไปด้วย การสร้างความรู้สึกลดต่อต้านชาวจีนนี้ พิจารณาได้ว่ามีความมุ่งหมายอยู่ ๒ ประการ ประการแรกรัฐบาลต้องการให้ความรู้สึกลดต่อต้านเป็นเครื่องมือสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในหมู่คนไทย ประการที่สอง รัฐบาลต้องการที่จะหาทางลดอิทธิพลทางเศรษฐกิจของชาวจีนลง ทั้งนี้เพราะชาวจีนได้เข้ามาถือสิทธิพลทางเศรษฐกิจของประเทศไทยมาตั้งแต่สมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์แล้ว การที่จะลดอิทธิพลทางเศรษฐกิจของชาวจีนลงได้ ก็ด้วยการสร้างความรู้สึกลดต่อต้านชาวจีนในหมู่คนไทยโดยทั่วไป เพราะเมื่อความรู้สึกลดต่อต้านแพร่หลายแล้ว ก็เป็นภาระงานที่รัฐบาลจะดำเนินการอย่างเข้มงวดกรัดรั้นต่อชาวจีน ในอันที่จะหาทางลดอิทธิพลทางเศรษฐกิจของชาวจีนลง

อย่างไรก็ตามในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม นำเอาอัตติชาตินิยมมาเผยแพร่ นั้น บังมีความมุ่งหมายอื่นที่นอกเหนือไปจากการต่อต้านและลดอิทธิพลของชาวจีนด้วย ความมุ่งหมายนั้นก็คือต้องการจะรวมความสามัคคีของคนในชาติเพื่อความมั่นคงของรัฐบาล ทั้งนี้เพราะในระบอบนั้นเงาของสงครามกำลังคืบคลานเข้ามาทุกขณะ และในที่สุดไทยก็ไม่อาจหลีกเลี่ยงพ้นไปได้ ต้องยอมเข้าเป็นพันธมิตรกับญี่ปุ่น และประกาศสงครามกับอังกฤษและอเมริกา ความสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวของคนในชาติ ในอันที่จะเชื่อฟังและให้ความสนับสนุนรัฐบาล จึงเป็นสิ่งที่จะต้องส่งเสริมให้เกิดขึ้นเช่นเดียวกัน

ประการที่สี่ ในระบอบที่จอมพล ป. พิบูลสงคราม กลับเข้ามาอำนาจครั้งที่สองคือในระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๘๐ - ๒๕๐๐ ในตอนแรก ๆ นั้น รัฐบาลได้พยายามดำเนินนโยบายกวดขันชาวจีนอย่างระมัดระวัง ทั้งนี้เพราะประเทศไทยได้มีความสัมพันธ์ทางการทูตกับประเทศจีน ดังนั้นถ้าหากดำเนินการอะไรที่รุนแรงไปแล้ว อาจจะมีผลกระทบกระเทือนถึงสัมพันธ์ไมตรีระหว่างกันได้ อย่างไรก็ตามความรู้รักหวั้นภรงอิทธิพลของชาวจีนยังคงมีอยู่ในบรรดาผู้นำไทยโดยทั่วไป ประกอบกับจีนคอมมิวนิสต์

สามารถครอบครองดินแดนคืนให้ได้อย่างสมบูรณ์ในปี ๑๘๘๒ และได้พยายามแทรกซึมบ่อนทำลาย ประเทศโดยอย่างจริงจัง โดยอาศัยชาวจีนบางกลุ่มที่นิยมคอมมิวนิสต์เป็นเครื่องมือ ด้วยเหตุทั้ง ๒ ประการจึงกล่าวข้างต้น เมื่อนโยให้จอมพล ป. พิบูลสงคราม ต้องหันมาใช้มาตรการที่เข้มงวดกวัดจับ ต่อชาวจีนอีกครั้งหนึ่ง ขณะเดียวกันก็ได้พยายามส่งเสริมความรู้สึกชาตินิยมในหมู่คนไทยโดยทั่วไป

จึงพิจารณาได้ว่าการส่งเสริมความรู้สึกชาตินิยมในสมัยนี้มีมูล เหตุสืบเนื่องมาจากเหตุผล ๒ ประการ ประการแรก บรรดาผู้นำไทยคงมีความรู้สึกหวั่นเกรงอิทธิพลทางเศรษฐกิจของชาวจีน ความรู้สึกเช่นนี้มีอยู่เสมอมาไม่ว่ายุคใดสมัยใด ประการที่สองเป็นเหตุผลที่เกิดขึ้นมาใหม่นอกเหนือไปจากความรู้สึกหวั่นเกรงชาวจีน นั่นก็คือการแทรกซึมบ่อนทำลายของคอมมิวนิสต์ โดยอาศัยชาวจีน บางส่วนและคนไทยจำนวนหนึ่งเป็นเครื่องมือ ความรู้สึกหวั่นเกรงอันตรายเป็นจากการแทรกซึมบ่อนทำลาย ของคอมมิวนิสต์ก็เป็นเหตุผลสำคัญอย่างหนึ่ง ที่ทำให้รัฐบาลหันมาใช้มาตรการ เข้มงวดกวัดจับต่อชาวจีน และพยายามส่งเสริมความรู้สึกชาตินิยมในหมู่คนไทย

ข้อที่น่าพิจารณาอีกประการหนึ่งก็คือ เหตุผลที่ว่าความรู้สึกหวั่นเกรงชาวจีน กับความรู้สึกหวั่นเกรงอันตรายเป็นจากการแทรกซึมบ่อนทำลายของคอมมิวนิสต์อย่างไรจะมีน้ำหนักมากกว่ากันใน การที่ทำให้รัฐบาลสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม เข้ามาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีครั้งที่สอง ต้องหันมาใช้นโยบายชาตินิยม ในพระคัมภีร์ของยูเซียนแล้วเห็นว่า ความรู้สึกหวั่นเกรงชาวจีนน่าจะมีน้ำหนักมากกว่า ทั้งนี้เพราะในขณะที่ยอมพล ป. พิบูลสงคราม ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีครั้งแรก ก็ได้ตระหนักถึงอิทธิพลของชาวจีนที่มีต่อกลไกทางเศรษฐกิจของประเทศจนถึงกับได้มีการใช้มาตรการที่ เข้มงวดกวัดจับบางอย่าง เพื่อหาทางลดอิทธิพลทางเศรษฐกิจของชาวจีนลง เมื่อจอมพล ป. พิบูล-สงคราม เข้ามาดำรงตำแหน่งอีกครั้งหนึ่ง ความรู้สึกหวั่นเกรงชาวจีนก็ยังคงมีอยู่เช่นเดิม ส่วนความ รู้สึกหวั่นเกรงอันตรายเป็นจากการแทรกซึมบ่อนทำลายของคอมมิวนิสต์นั้น ย่อมจะมีอยู่ก็มิได้มากมายเท่าใดนัก ทั้งนี้เพราะการแทรกซึมบ่อนทำลายของคอมมิวนิสต์นี้ได้อยู่ในขั้นรุนแรง เมื่อเทียบกับการดำเนิน งานของฝ่ายคอมมิวนิสต์ในประเททั่วโลกได้ยิ่ง และมีความรุนแรงน้อยกว่าเมื่อเทียบกับเหตุการณ์ปัจจุบัน

เพื่อที่จะสนับสนุนความเห็นของยูเซียนดังกล่าว โครว์ฮอยกกล่าวของ Edwin Stanton เอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกาประจำประเทศไทยในขณะนั้น ซึ่งมีข้อความบางตอนเกี่ยว กับเรื่องนี้ว่า "... ย่อมว่าท่านนายกรัฐมนตรีจะทราบถึงการปฏิบัติการของพวกกองโจรคอมมิวนิสต์ที่ ดำเนินต่อประเทศไทยได้ยิ่ง ตลอดจนทราบถึงการดำเนินงานบางอย่างของพวกคอมมิวนิสต์ภายใน ประเทศก็ตาม ท่านนายกรัฐมนตรีก็มิได้ถือว่า เรื่องดังกล่าวมีความสำคัญมากนัก... ท่านกอธิการ

ถึงการคุกคามที่อาจจะเกิดขึ้นจากชาวจีนในประเทศไทยที่จะมีต่อเศรษฐกิจของประเทศ และความ
เป็นอยู่ของคนไทย...“ จากข้อความดังกล่าวนี้ก็เป็นการสนับสนุนความเห็นของผู้เขียนได้เป็นอย่างดี
คือว่า ความหวั่นเกรงอิทธิพลทางเศรษฐกิจของชาวจีนเป็นเหตุผลประการสำคัญที่สุด ที่ทำให้รัฐบาลสมัย
นั้นหันมาใช้นโยบายชาตินิยมอีกครั้งหนึ่ง

ประการที่ห้า การส่งเสริมความรู้สึกชาตินิยมในสมัยปัจจุบันนี้ มีความมุ่งหมายแตกต่าง
ไปจากในสมัยก่อน ๆ ทั้งนี้เพราะรัฐบาลมุ่งหมายที่จะสร้างความรู้สึกรักชาติ ความจงรักภักดีต่อชาติ
ความรู้สึกเสียสละและความรู้สึกห่วงแหนแผ่นดินไทยขึ้น เพื่อเป็นพลังสำคัญในการต่อต้านการคุกคาม
และการแทรกซึมย่อนทำลายของฝ่ายคอมมิวนิสต์ จริงอยู่ที่ว่าในสมัยที่จอมพล ป. พิบูลสงคราม เข้าดำรง
ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีครั้งที่สอง คอมมิวนิสต์ก็ได้เริ่มแทรกซึมย่อนทำลายประเทศไทยบ้างแล้ว แต่เมื่อ
เทียบกับสถานการณ์ที่ฝ่ายคอมมิวนิสต์กำลังดำเนินอยู่ในขณะนี้ก็จะเห็นได้ว่า การปฏิบัติการของฝ่าย
คอมมิวนิสต์มีความรุนแรงมากกว่าหลายเท่า เพราะอยู่ในขั้นการปฏิบัติการควบอาวุธทั่วทุกภาคของ
ประเทศไทย นอกจากนี้คอมมิวนิสต์นอกประเทศก็ได้ให้การสนับสนุนอย่างจริงจังต่อการดำเนินงาน
ของคอมมิวนิสต์ในประเทศไทย มีทั้งการช่วยเหลือควบการฝึกอบรม การให้อาวุธที่ทันสมัย ตลอดจน
การส่งกระจายเสียงโฆษณาชวนเชื่อโจมตีรัฐบาลไทยอยู่ทุกวัน การดำเนินงานเช่นนี้เห็นว่าเป็นภัยอันตราย
ร้ายแรงที่คุกคามความมั่นคงปลอดภัยของประเทศไทย

จากเหตุผลดังกล่าวนี้เอง จึงทำให้รัฐบาลต้องหันมาส่งเสริมความรู้สึกชาตินิยม เพื่อ
เป็นพลังอันสำคัญในการระงับกั้นการขยายตัวของลัทธิคอมมิวนิสต์ในประเทศไทย เป็นที่น่าสังเกตว่าใน
สมัยนี้ รัฐบาลไม่ได้นำเอาความรู้สึกต่อต่าบชาวจีนมาเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมความเป็นอันหนึ่งอัน
เดียวกันของคนไทย ซึ่งแตกต่างไปจากในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และในสมัยที่
จอมพล ป. พิบูลสงคราม ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เพราะในสมัยดังกล่าว รัฐบาลได้สร้างความ
รู้สึกต่อต้านชาวจีนขึ้น เพื่อสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในหมู่คนไทย ขณะเดียวกันก็เพื่อลดอิทธิพล
ทางเศรษฐกิจของชาวจีนลง ที่เป็นเช่นนี้อาจจะเป็นเพราะรัฐบาลในปัจจุบันพิจารณาเห็นว่า การแก้ไข
ปัญหาการเข้ามามีอิทธิพลทางเศรษฐกิจของชาวจีนที่ไต่ลถกที่สุดก็คือการขสมกอบถนชาวจีนให้เป็นคน
ไทยโดยสมบูรณ์ เพราะเมื่อชาวจีนได้กลายเป็นคนไทยโดยสมบูรณ์แล้ว ปัญหาการมีอิทธิพลทางเศรษฐกิจ

Donald E. Nuechterlein

ของชาวจีนก็จะหมดสิ้นไปโดยปริยาย

ประการที่หก เมื่อพิจารณาถึงลักษณะของลัทธิชาตินิยมในประเทศไทยกับประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคนี้ อาทิเช่น ฌา อินโดนีเซีย ฯลฯ จะเห็นได้ว่ามีลักษณะแตกต่างกัน ลัทธิชาตินิยมของบรรดาประเทศต่าง ๆ นั้น ลักษณะที่เด่นชัดประการหนึ่งก็คือมีลักษณะก้าวร้าว ทั้งนี้เพราะประเทศเหล่านี้เคยได้รับการกดขี่ข่มขืนจากชาติตะวันตกมาสมัยที่ตกเป็นอาณานิคม เมื่อได้รับเอกราชแล้วความรู้สึกเกลียดชังและความรู้สึกไม่ไว้วางใจชาติตะวันตกจึงมีอยู่เสมอในหมู่ผู้นำรัฐบาลและราษฎรโดยทั่วไป ดังนั้น จึงเป็นการง่ายที่รัฐบาลของประเทศเหล่านี้จะสร้างความรู้สึกชาตินิยมขึ้นมา โดยใช้ความรู้สึกต่อต้านชาติตะวันตกเป็นเครื่องมือ สำหรับประเทศไทยซึ่งไม่เคยตกเป็นเมืองขึ้นของประเทศใดมาก่อน ความรู้สึกต่อต้านชนต่างชาติจึงแทบจะไม่มีเลย เพราะฉะนั้นความรู้สึกชาตินิยมของคนไทยจึงมีลักษณะไม่รุนแรงเหมือนประเทศเพื่อนบ้าน ประกอบกับนิสัยประจำชาติของคนไทยที่มีความโอบอ้อมอารีต่อผู้อื่นควบแล้ว จึงยังมีผลทำให้ลัทธิชาตินิยมของไทยลดความรุนแรงลงอีกมาก จึงกล่าวได้ว่าลัทธิชาตินิยมของไทยไม่มีลักษณะก้าวร้าวประเทศอื่นแต่อย่างใด

โดยเหตุที่ลัทธิชาตินิยมของไทยไม่มีลักษณะรุนแรงเช่นนี้ จึงทำให้เป็นการยากที่จะแยกความรู้สึกรักชาติกับความรู้สึกชาตินิยมออกจากกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบัน ซึ่งรัฐบาลมิได้ส่งเสริมความรู้สึกชาตินิยมอย่างรุนแรงเหมือนสมัยก่อน ความรู้สึกรักชาติ กับความรู้สึกชาตินิยมจึงดูเหมือนจะเป็นสิ่งเดียวกัน และเนื่องจากความไม่รุนแรงของความรู้สึกชาตินิยมเช่นนี้ ได้ก่อให้เกิดผลที่ดีตามมาประการหนึ่งก็คือ ประเทศไทยสามารถผสมกลมกลืนชนต่างชาติโดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวจีนได้เป็นอย่างดี และอาจกล่าวได้ว่าประเทศไทยเป็นประเทศเดียวเท่านั้นในเอเชียอาคเนย์ที่ประสบผลสำเร็จในการผสมกลมกลืนชาวจีนให้กลายเป็นคนไทย